
Mor og barn – et evig motiv

FORSIDEBILDET

Begge foto Øivind Larsen 2000.

De fleste vil vel være enige med meg i at forsidebildet er både pent og koselig. Innenfor kunsthistoriefaget skal det visstnok ikke være helt stuerent å gi uttrykk for slike subjektive oppfatninger, fordi disse avhenger av betrakteren, ikke av kunstverket. Det har puristene selvsagt rett i. Men jeg tillater meg likevel å synes at bildet er pent.

Hvorfor er det pent?

Det kan skyldes temaet. Mor og barn – motivet utstråler i seg selv opprinnelighet, ro, harmoni og intimitet og gir en positiv estetisk opplevelse. Det har også sterke kulturelle overtoner ved sine hentydninger til motivkretsen madonna med barnet, selv om personene på bildet ser ut som høyst vanlige mennesker.

Det kan også være stilarten som gir konnotasjoner. En kunstnerisk stilart er som et språk. Den kan oppleves som vakker i seg selv og den kan også være spesielt egnet til å formidle budskap som appellerer til følelser for estetikk.

Forsidebildet er utført i pastell på kartong, det måler 58,8 × 91,0 cm, tilhører nasjonalmuseet i Kraków og er utført av Stanisław Wyspiański (1869 – 1907) i 1905. Wyspiański er en av Polens store malere (1). Han hadde i tillegg til sin kunstutdanning bak seg studier i historie, kunsthistorie og litteratur og var en multikunstner som også hadde poesi og skuespill på samvittigheten.

Hvis vi imidlertid ser på hans bildekunst, er det slående hvordan han behersker ulike stilarter og tydeligvis blant annet velger stilart etter motiv – og omvendt (2). Mor-og-barn-bildet er tydelig jugendstil. Wyspiański var en samtidig av Gustav Klimt (1862 – 1918) i Wien, og det er Klimts form og farger vi finner igjen. Jugendstilens grasiøse formspråk er her særlig egnet til å understreke motivets karakter.

En tidligere forside her i Tidsskriftet (3) gjengav et annet Wyspiański-bilde, *En mors død* fra 1894, og det vises også her til sammenlikning. Det har et mor-og-barn-motiv med et helt annet budskap. Den døende unge mor er i ferd med å forlate denne verden mens det bunnulykkelige barnet ligger bøyd over sengekanten. Til dette hadde kunstneren valgt en impresjonistisk stil som kombinerer det uhyggelige med det eteriske.

Wyspiański hadde reist vidt omkring og hadde blant annet studert kunst i Paris i flere perioder. Han hørte imidlertid hjemme i Kraków, og ble der en ledende kulturpersonlighet med mange viktige verv. Et av de forhold som gjør ham særlig interessant for ettertiden, er hans reflekterte gjenspeiling av samtidens kunstliv.

Bildene er tatt på en spesialutstilling av Wyspiański skis arbeider i Kraków i 2000.

ØivindLarsen

LITTERATUR

1. Ostrowski JK. Masters of Polish painting. Kraków: Kluszczyński, 1999.
2. Stanisław Wyspiański Opus Magnum. Kraków: Muzeum Narodowe w Krakowie, 2000.
3. Larsen Ø. Den døende mor Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 3491 – 2.

Publisert: 20. oktober 2002. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.